

A VESZPRÉM MEGYEI MÚZEUMI IGAZGATÓSÁG 1981. ÉVBEN VÉGZETT TEVÉKENYSÉGE

Bevezetesként: jelen beszámoló nem törekszik a jelzett időszak érdemi munkájának teljes igényű értékelésére, múzeumi szervezetünk szakmai tevékenységének, a személyi és tárgyi feltételek alakulásának részletes taglalására, illetve az ezekkel kapcsolatos gondok és nehézségek, valamint megoldási lehetőségeik teljes felsorolására. Az alábbiakban jobbára — korántsem önkényes válogatás alapján! — azokat a területeket fogom majd érinteni, amelyekről úgy érzem, az elmúlt egy év intézményi munkájának alapján, fontossági sorrend és rangsorolás, esetenként részletes nélkül, e helyütt beszélni kell.

I.

A Veszprém megyei Múzeumi Igazgatóság 1980. október 1-én a Veszprém megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztálya jóváhagyásával a korábbtól eltérő, de az érvényben levő rendelkezéseket messzemenőig szem előtt tartó, s az intézményi hálózat jellegéhez leginkább alkalmazkodó új szervezeti és működési szabályzatot léptetett életbe. Ennek lényegét érintve most csak annyit, hogy az egyszemélyi felelősség, a vezetők, s valamennyi munkatárs felelősségének szem előtt tartásával, korunk szocialista társadalmi követelményeinek megfelelően, az intézményünkben objektíve adott lehetőségeket kihasználva a *decentralizálásra* törekedtünk. Ennek a törekvésnek alapjául nyilván csak az szolgálhatott, hogy eleve feltételeztük a társadalmunk által ma már mindenhol joggal elvárt természetes munkakapcsolatokat, s ezek következményeként a magától értetődő munkaerőkölcsöt, a személyre szabott maradéktalan munkavégzést, az azért érzett felelősséget s az abban megnyilvánuló öntevékenységet — ez utóbbiakat úgy is, mint a szocialista demokrácia bázisának, ugyanakkor további kibontakozásának, kiszélesedésének is egyetlen lehetséges útját, valamint azt, hogy a közvetlen munkahelyért, szélesebb értelemben pedig a magyar múzeumügyért a felelősséget — beosztástól függetlenül — minden dolgozónk magáénak érzi.

Nos, az új szervezeti és működési szabályzatról elmondható, hogy az 1981. évben — legalábbis rendező elvét tekintve — jól bevált. A jövőt illetően pedig meggyőződésünk, hogy csupán a fent elmondottakban röviden vázoltak szolgálhatnak majd továbbra is fundamentumául egymás

és egymás munkája kölcsönös és őszinte megbecsülésének, egyben az alkotó, kreatív intézményi munka legfőbb feltételének is.

Bizonyos, ugyanakkor alapvető (s a látszat ellenére is csak részben „adminisztrációs”) tevékenységünkkel kapcsolatosan itt mondom el, hogy az év folyamán szervezetünk alapvető dokumentumai (ügyrend, munkaügyi szabályzat, a gazdasági és személyzeti munkával kapcsolatos anyagok, az ötnapos munkahétre való áttérés tervezete stb.) nem kis idő-, még több energiabefektetéssel elkészültek.

II.

A múzeumi szervezet gazdálkodási tevékenységét az elmúlt időszakban a felgyorsult tempó jellemezte, részben az „örökölt”, részben az intézmény jellegéből eleve fakadó „tradicionális” nehézségek ellenére. Eltekintve az utóbbiak részletezésétől, gazdasági feladataink halmozódását eredményezte az is — bár ennek csak hangsúlyozottan örülni lehet! —, hogy a megyei tanács a VI. ötéves tervidőszakban, így már az 1981. évben is, megkülönböztetett figyelmet fordít a múzeumi szervezetre, épületeinek felújítására, a fejlesztésekre, tárgyi feltételeinek javítására. A felsoroltak közül a legutóbbinak köszönhető — többek között — az év második felében intézményünk számára vásárolt tehergépkocsi és a Cos-tar típusú sokszorosító gép; azonban az előzőek (beruházások, felújítások és fejlesztések) realizálása komoly gondokba ütközik. Konkrétan arról van szó, hogy a korábbinál lényegesen jobb pénzügyi lehetőségeink kontrasztjaként még inkább jelentkezik a — vélt vagy valós, mindenestre közismert — *kivitelezői kapacitáshiány*. Itt arra gondolunk, hogy az eredetileg 1981 nyarára ígért, s azóta többször módosított határidőre sem végezte el a veszprémi Városgazdálkodási Üzem felsőörsi raktárbázisunk és kiállításrendezői restaurátorműhelyeink tárgyalat időszakokra ütemezett kivitelezését. Arról most ne beszéljünk, hogy ez a magyar múzeum-ügyben — sőt, bizonyos vonatkozásaiban nemzetközileg is — úttörő vállalkozás a „levegőben lóg”, konzekvenciái sokkal komolyabbak lehetnek: a felsőörsi felújítás csúszása maga után vonhatja a veszprémi Bakkonyi Múzeum ezzel egyidőben tervezett rekonstrukciójának elhúzódsát is, amely azt jelentheti, hogy az 1983-ban 80 éves jubileumát

ünnepelni készülő múzeum, s a tisztelgésére tervezett — egész megyénk által immáron évek óta óhajtott! — állandó kiállítás is megíusulhat, hisz jelenlegi zsúfolt raktárainkból és műhelyeinkből csak a felsőörsi bázis elkészülte után kezdhetjük meg a kiköltözést, s adhatjuk át egyben a múzeum épületét kivitelezési munkálatok céljára.

Lényegesen jobb a helyzet a baláca-pusztai római kori romkert programjának megvalósítására kapott pót-előirányzatot és létszámfejlesztést illetően, bár — és most is részletezés nélkül — itt is elsősorban kivitelezési nehézségeink vannak.

Az 1981. évi munkatervbe foglalt szakmai feladatok végrehajtásához a költségvetésben biztosított előirányzatok csak részben voltak elegendők, s ezen a megyei tanács által biztosított — már említett — nagyobb összeg, illetve a városi tanácstól a dán kiállítások megrendezésére kapott 400 000 forintos, valamint a Balatoni Intéző Bizottságtól a nyári balatoni kiállítások megrendezésére kapott 150 000 forintos támogatás segített. Itt mondunk mindhárom szervnek köszönetet a jelentős anyagi segítségért, amely fontos — s csak részben tervezett — szakmai—kulturális feladataink ellátásának biztosítékául szolgált.

Az intézmény meglevő gazdasági nehézségeinek sorát a kiadványokkal kapcsolatos rendeletek okozta feszültségekkel záránk. Valamennyi-önk előtt ismert, hogy a közművelődési párthatározat, majd ezt követően a közművelődési törvény általános célként tüzte ki — többek között — a múzeumok tartalmi munkájának fejlesztését, a szocialista kultúra eredményeinek közkinccsé tételét is. Ezzel szinte egyidőben a Minisztertanács 2019/1979. (VII. 23.) Mt. h. számú határozata — egyébként jelenlegi népgazdasági lehetőségeink közepette természetszerűleg! — a kiadványok és rendezvények költségeinek csökkentését rendelte el.

Célszerűnek tartanánk — *megyei szinten tartva a központi takarékosági előírásokat* — az intézmények közötti differenciálást oly módon, hogy a költségvetési előirányzatok lebontásánál messzemenően vegyék figyelembe a megyékben megjelenő kiadványok politikai, tudományos és közművelődési hasznosságát, így múzeumi szervezetünk is — saját költségvetése terhére — a bázis-előirányzatnál magasabb összeget fordíthatna kiadói tevékenységre. Az elmondottaknak csak részben szolgál alátámasztásul az a tény, hogy költségvetésünk kötött előirányzatai mellett az eltelt évek során többször emelkedtek a papír- és nyomdai árak, tehát az adott pénzügyi keretek között is folyvást csökkenő mértékű kiadói tevékenységet folytathatunk; esetünkben azonban már sokkal nyomósabb indok, hogy mind a Bakonyi Múzeumot, mind pedig a Bakonyi Természettudományi Múzeumot éppen az elmúlt évben számunkra az a rendkívüli megtiszteltetés érte, hogy azokat a 201/1981. (M. K. 4.) MM—MTA. sz. együttes utasítás *tudományos kutatóhelyé* jelölte ki, s ennek a rangnak nyilván csak úgy tudunk megfelelni, ha tevékenység-

günket a jövőben magas színvonalú publikációk és kiadványok is fémjelzik.

Az elmondottak után örömmel adhatunk számot arról, hogy a korábbi évekhez viszonyítottan kedvezőbben alakult dolgozóink személyi jövedelme, sor kerülhetett — legalábbis részben — bizonyos bérkorrekciókra, s jelentősnek nevezhető az év folyamán a bérmegettarításból kifizetett jutalmak összege is.

Személyi feltételeink alakulásának taglalását egy szomorú, s valamennyiönket megdöbbentő eseménnyel kell kezdenem: a nyár végén súlyos betegség után váratlanul elhunyt fiatal zirci kollégánk, a köztisztletnek és megbecsülésnek örvendő Istvánffy né Csiby Mária muzeológus. Intézményünk még egy halottat gyászol: Kántás Vinczéné tihanyi teremőrünket.

A személyi fejlesztések, illetve a fluktuáció következtében — s itt csak állandó főfoglalkozású dolgozóinkra térek ki — a közelmúltban munkába állt dr. Árkovics Erzsébet gazdasági igazgatóhelyettes, Regenye Judit régész, Kövári Ilona Ágnes művészettörténész, valamint Vári Ágnes, Töreky András és Gresz Judit kiállításrendezőink.

Örömmel állapíthatom meg, hogy az év folyamán dolgozóink rendszeresen vettek részt a szakmai tanácskozásokon, konferenciákon, szakmai és politikai továbbképzéseken, tapasztalatcseréken és értekezleteken. Koncz Ágnes, Kovács Ilona és Szőnyi András restaurátor alaptanfolyamot, Eckert Anikó főiskolát végzett, dr. Éry Kinga angol nyelvből középfokú, Golden Bernard spanyol nyelvből alapfokú államvizsgát tett, Róka Lajos fényképész szakmunkás-oklevelet szerzett.

Az egész múzeumi szervezet megbecsülését látjuk abban, hogy a múzeumi és műemléki hónap, illetve a november 7-i ünnepség alkalmából dolgozóink közül kiemelkedő munkájukért dr. Palágyi Sylvia a Munka Érdemrend ezüst fokozatát, dr. Uzsoki András és dr. Lackovits Emőke a Szocialista Kultúráért, Ilosvay György, Koncz Pál és Jarina Róbert a Kiváló Munkáért, Bozó Sarolta, Volfinak Dénesné és dr. Földessy Rudolfné a Miniszteri Dicséret kitüntetésekét, Veress D. Csaba pedig a megyei tanács vb. művelődésügyi osztálya dicséretét kapta meg.

III.

A tudományos — szakmai tevékenységgel — közelebről: a nyilvántartási feladatokkal kapcsolatosan feltétlen az első helyre kívánczozik intézményünkben, hogy a Művelődési Minisztérium múzeumi osztálya VI. ötéves tervében valamennyi múzeum kötelező feladatként előírtaknak megfelelően, az országban elsőként az év folyamán a *veszprémi Bakonyi Múzeum* elvégezte a muzeális törzsanyag *teljes állományi revízióját*, az iparművészeti és képzőművészeti anyag kivételével. Ez utóbbi esetben a revíziós munkálatok ugyan megindultak, de R. Gopcsa Katalin művészettörténész kiválása miatt félbeszakadtak; az év végén gyesről visszatért V. Fo-

dor Zsuzsa osztályvezető és Kóvári Ilona Ágnes művészettörténész muzeológus irányításával ezen restanciánkat is szeretnénk munkatervünknek megfelelően pótolni. A *nem kis erőfeszítést igénylő munkálatok elvégzéséért a legnagyobb elismerés illeti a Bakonyi Múzeum valamennyi muzeológusát*, hisz mindemellett maradéktalanul eleget tettek az éves munkatervben lefektetett tudományos és közművelődési feladatainknak is.

Az igazgatóság tagjai az év folyamán az irreálisan megnövekedett adminisztrációs tevékenység (a már említett intézményi alaplodokumentumok pótlása, amelyhez csatlakozott még az egyébként is sokszor feleslegesnek tűnő napi „irodai tevékenység”, valamint a munkaköri köteleességekből fakadó egyéb — gyakran intézményen kívüli — kötelezettség) következtében említésre méltó szakmai-tudományos munkát végezni alig tudtak; mégis szinte erőt meghaladó produktumot mondhat magáénak — elsősorban a múzeumi közművelődés terén, és most részletezés nélkül — dr. Uzsoki András, Törő László és Harmath István.

Az intézményben folytatott régészeti munkálatok közül a Nemesvámos—Balácsapusztán immáron ötödik éve tartó római kori villagazdaság feltárásának újabb szakasza — a munkálatokat dr. Palágyi Sylvia régész vezeti — országhatáron túli érdeklődésre is számíthat. A század első felében megtalált, mozaikpadlókkal díszített főépületnek kutatása ebben az évben szenzációs eredményt hozott: az egyik 1,5 méteres omladékkal borított helyiség az épület falépcsős, szellőzőablakkal, vasveretes ajtóval ellátott kora római pincéje volt. Az ásás eredményeit mutatta be a múzeumi és műemléki hónap alkalmából rendezett Balács '81 című időszak kiállítás. Dr. Palágyi Sylvia egyébként — a régészeti osztály éves tevékenységének irányítása mellett — az év folyamán elkészítette Az inotai római kori halomsírok c., német nyelvű feldolgozását is az „Alba Regia” számára.

Dr. Kralóvánszky Alán régész 1981-ben is folytatta Veszprém műemléki házainak felújításával összefüggő régészeti és épülettörténeti kutatásait. Ezek közül is kiemelkedő jelentőségű volt a XII—XIII. századi Gizella-kápolna kutatása. A megyei középkori kőtári anyag revíziójának elvégzése mellett számos előadást és műemléki sétát tartott; irányította a Múzeumi Baráti Kör településtörténeti szakcsoportját. Megjelent a veszprémi Vár-hegyről írt kétnyelvű vezetője, elkészült A székesfehérvári Szent Péter-templom c. feldolgozása, A székesfehérvári Anjou-sírkápolna c. tanulmánya és a Veszprém c. útikönyv kézirat.

Cs. Dax Margit régész, mint gyűjteménykezelő, az év folyamán közel három hónapot fordított a régészeti anyag revíziós munkálataira. Emellett befejezte a veszprémi Vörös Október úti késő avar kori temető feltárását, s leadta a VMMK. 15. kötete számára a Kapolcson előkerült gazdag mellékletű V. századi keleti germán nemesasszonyi sírokról írt publikációját.

Golden Bernard régész a leletmentéseken túl jelentős munkát végzett az intézmény számára

oly hasznos, s egyben gazdaságos nemzetközi kiadványcsere lebonyolításában. Több nyelv birtokában készségesen végezte a munkatársak publikációinak idegen nyelvi lektorálását, intézte az intézmény nemzetközi levelezését. Részt vett a Múzeumi Restaurátor és Módszertani Központ által szervezett „Dictionarium museologicum” előkészítő munkálataiban, nyolc tudományos-népszerűsítő cikke jelent meg idegen nyelveken.

A tárgyi emlékek tervszerű gyűjtése és feldolgozása mellett az év folyamán jelentős vállalkozásba kezdtek néprajzos és történéssz muzeológusaink: dr. Lackovits Emőke irányításával megindult a Káli-medence komplex néprajzi és történeti vizsgálata. E széles spektrumú vizsgálódáson belül maga dr. Lackovits Emőke a családtörténeti és családszerkezeti kutatásokat végzi: a kisenemesi családok történetének feltárását, temetkezési rendjének vizsgálatát, valamint a temetők családszerkezeti szempontból történő feltérképezését. Említést érdemelnek még azok a viselet-történeti kutatások is, amelyeket a megye német nemzetiségi lakosságának körében végzett, s folyamatosan jelenleg is végez. Jelentősek voltak monografikus tárgygyűjtései (Jásd, Tótvázsony); tanulmánya jelent meg a VMMK. 14. kötetében, több, a fenti témákat érintő feldolgozása pedig kéziratban készült el.

Az újkortörténeti kutatások széles skáláján mozogva, megyehatárunkon jóval túlmutató eredményeket mondhatott magáénak az 1981-es évben Veress D. Csaba történész, mind a szisztematikusan végzett tárgyi gyűjtéseket, mind az elméleti munkát fémjelző publikációkat, mind pedig a szűkebb értelemben vett múzeumi közművelődési munkát (kiállítások) illetően. Az elmondottak részletezése nélkül, itt csak publikációs tevékenységére térnénk ki; megjelent tanulmányai: „Situation of Agriculture in the Mezőföld region in the spring of 1945.” [Acta Agronomica Academiae Scientiarum Hungaricae. Tom. 30. (1—2). 1981.], valamint „Zala megye és a Szövetséges (USA—Brit) stratégiai légerők támadásai (1943—1945).” (Zalai Gyűjtemény, 16. sz. 1981) Az év során elkészült és megjelenés alatt álló publikációi: „Situation of Agriculture in the Mezőföld (1938—1944).” (Acta Agronomica Scientiarum Hungaricae. Tom. 31.), „Veszprém megye és a Szövetséges (USA—Brit) stratégiai légerők támadásai (1943—1944)” (VMMK. 16—17. kötet), „A Dunántúl felszabadításának hadikronikája” (Zrinyi Katonai Kiadó)

Dr. Gyenis Jánosné könyvtáros a könyvtári anyag korántsem könnyű revíziójának végzése mellett mindenkor készségesen állt a belső és külső kutatók rendelkezésére.

Intézményünkben elégséges személyi feltételek hiányában önálló közművelődési osztály nem működik, *közművelődési tevékenységünk* eddig jól bevált formáival (Múzeumi Baráti Kör, TKM-mozgalom, Egry Baráti Kör, tárlatvezetések, műemléki séták, iskolákkal és szocialista brigádokkal kiépített kapcsolatok, honismereti tábor, egyéb rendezvények) kapcsolatos teendőket három szakmuzeológus, Harmath István igazgatóhelyettes, dr. Geiszt Jakabné és szűkebb értelem-

ben vett szakmai munkájának végzésén túl *dr. László Péter* látja el. *Dr. Geiszt Jakabné* közművelődési tevékenységén túl az év folyamán az adattári munkálatokat is irányította, összefogta a Múzeumi Baráti Kör éves tevékenységét, új és gyümölcsöző közművelődési tevékenységi formát vezetett be az intézménnyel kapcsolatban álló termelői közösségek felé, az ún. „szocialista brigádnapok” formájában. *Dr. László Péter* közművelődési tevékenységén túl régészeti leletmentéseket is végzett, befejezte a numizmatikai gyűjtemény teljes revízióját, részt vett a megyei irodalmi topográfia előkészítő és szervező munkáiban. Itt kívánjuk elmondani, hogy a tudományos osztályokba tartozó muzeológusaink egyéni munkaterveikben is alapvető feladatul tüzték ki — a hagyományos „harmadolás” figyelembevételével — a közművelődési tevékenységet, s ennek következtetés végrehajtása egyben biztosítéka is volt a múzeumi szervezetre háruló ilyen irányú kötelezettségek teljesítésének. Nem titok azonban, hogy közművelődési munkánk lehetőségei még korántsem kimerítettek.

A *pápai Helytörténelmi Múzeum* igazgatója, *Hadnagy László* a tárgyalt évben is összefogta a járás helytörténelmi és néprajzi kutatásait, s ezzel szoros összefüggésben jelentős, az egész városra és közvetlen környékére kisugárzó közművelődési munkát végzett. *Dr. Mithay Sándor* régész — részfoglalkozású munkatársként — folytatta a már korábban megkezdett, Bakonyban végzett őskori földvár ásatásait, elkészítette a VMMK. 16. kötete számára kéziratban a Kisérlet a pápai vár rekonstrukciójára c. tanulmányát.

A *zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum* munkatársai *dr. Tóth Sándor* igazgató vezetésével tovább folytatták a már több mint 10 éve megkezdett szisztematikusan Bakony-kutatást, amely felöleli a hegység flórájának és faunájának szinte teljes spektrumú vizsgálatát. *Dr. Tóth Sándor* folytatta a Bakonyi Természettudományi Múzeum Diptera-gyűjteményének feldolgozását, szervezte „A Bakony természeti képe” programot, megszervezte a nyolcadik Bakony-kutató ankétot. Szerkesztette a Veszprém megyei Múzeumok Közleményei 16. természettudományi kötetét, „A Bakony természettudományi kutatásának eredménye” sorozat 15. füzetét, valamint a *Folia Bakonyiensis — A Bakonyi Természettudományi Múzeum Közleményei* első kötetét. Részt vett Svájcban a VI. nemzetközi odonológiai szimpóziumon, ahol előadást is tartott *Die Libellen und die Biotope im Bakony-Gebirge* címmel. Megjelent dolgozatai: „Adatok a barcsi borókás csipőszúnyog-faunájához (Diptera: Culicidae)”, „A Kornyi-tó szitakötő-faunájának mennyiségi és minőségi vizsgálata (Insecta: Odonata)”, „A csipőszúnyog- (Culicidae) fauna minőségi és mennyiségi változása a Balaton északi partján”, „A Bakony hegység természeti értékei, I. Botanikai értékek” (társszerzővel), „A Bakony hegység katonalég-faunája (Diptera: Stratiomyidae)”. Elkészült dolgozatai: „A Bakony természeti képe, VI. Beszámoló a Bakony természettudományi kutatásáról 1978—1980”, „A Bakonyi Természettudományi Múzeum zengőlégygyűjteménye (Dip-

tera: Syrphidae) I.”, „10 éves a Bakonyi Természettudományi Múzeum”.

Dr. Éry Kinga antropológus kutatásai közül első helyre kívánkoznak azok a vizsgálatok, amelyeket jugoszláv meghívásra egy vajdasági avar kori temető csontvázanyagán végzett. Az év folyamán megkezdte a tác-gorsiumi római kori temető, valamint a zalakomári avar kori temető csontvázleleteinek vizsgálatát. A Budapesti Nemzetközi Centenárium Antropológiai Kongresszuson angol nyelven előadást tartott, megbízásos tevékenységben pedig tagja az MTA Antropológiai Bizottságának, Uralisztikai Komplex Bizottságának, Magyar Őstörténelmi Munkaközösségének, az Anthropológiai Közlemények szerkesztő bizottságának. Megjelent tanulmányai: „Anthropologische Analyse der Population von Tokod aus dem 5. Jahrhundert.” (In: *Die spätrömische Festung und das Gräberfeld von Tokod*. Hsg. A. Mócsy. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981), „A taliándörögdi Szent András-templom középkori temetkezéseinek embertani vizsgálata”. (VMMK 14, 1979.) Kéziratban elkészített tanulmányai: „Újabb összehasonlító statisztikai vizsgálatok a Kárpát-medence 6—12. századi népességének embertanához”, „V. századi csontvázleletek Kapolcsról”.

Csiby Mária „A fürkészlegyek (Tachinidae) szerepe a Bakony fontosabb erdőársulásainak biológiai védelmében” címmel elkészítette és benyújtotta doktori disszertációját. Részt vett Svájcban a VI. nemzetközi odonológiai szimpóziumon, ahol előadást is tartott „The latest results of the recent research of the Odonata fauna of the Bakony Mountains” címmel (1981. augusztus 19.). 1981 folyamán megjelent tanulmányai: „A Balaton-felvidék szitakötő-faunája (Insecta: Odonata)”, „A Bakony hegység katonalég-faunája (Diptera: Stratiomyidae)”, (társszerzővel), „A Bakony hegység természeti értékei, I. Botanikai értékek” (társszerzővel), „Adatok a barcsi borókás kétszárnyú- (Diptera) faunájához”. Elkészült tanulmánya: „Adatok a Bakony hegység Phasiinae-faunájának ismeretéhez (Diptera: Tachinidae)”.

Ilosvay György „A talajfelszínen mozgó Iso-poda és Diplopoda fajok ökológiai vizsgálata a Bakonyban” címmel elkészítette és a JATE Természettudományi Karára benyújtotta doktori értekezését. Az év folyamán két dolgozatot írt: „Vadászati eredmények a két világháború között (A Pejacevics család vadásznaplói)”, és a „Zirci arborétum Iso-poda- és Diplopoda-faunájának ökológiai vizsgálata” címmel. A farkasgyepűi bükkös ökoszisztéma herpetofaunájáról készített írása a VMMK 16. kötetében jelent meg. Elvégezte a hal-, kétéltű- és hüllőgyűjtemény teljes revízióját, a veszprémi Bakony Művekben Búvár Klubot vezetett. Tervei alapján elkészült a „Kétéltűek és a hüllők természetvédelme” c. vándorkiállítás, valamint a múzeumi állandó kiállítás herpetológiai részének felújítása.

Galambos István az év folyamán 937 herbáriumi egységet gyűjtött be és cédulázott meg a Bakony területéről. Az „Alpokalja Természeti Képe” kutatóprogram keretében 106 kapszula

mohot gyűjtött a szombathelyi Savaria Múzeum számára. A bakonyi gyűjtések közül különös figyelmet fordított a fenyőfői ősfenyves florisztikai vizsgálatára, s elkészítette a terület flóralistáját. Folytatta a virágosherbárium feldolgozását (1000 lap), valamint a doktori disszertációjának tárgyát képező mohok revízióját (700 minta). Kijelölte a fenyőfői ősfenyvesben bányanyitást által veszélyeztetett kis holdruta- (*Botrychium lunaria*) populációt, és 1981 őszén munkatársai és az erdészet segítségével áttelepítette azokat.

Harmath Beáta az 1981-es bakonyi gyűjtései során 1060 Heteroptera-val gyarapította a múzeum gyűjteményét. Folytatta a Heteroptera-gyűjtemény felállítását, ebben az évben mintegy 1000 példány határozását végezte el. A Bakonyon kívül gyűjtéseket végzett „Az Alpokalja természeti képe” program keretében a Savaria Múzeum számára, és folytatta a JATE által a Kiskunsági Nemzeti Parkban gyűjtött anyag feldolgozását. Szervezte a BTM közművelődési tevékenységét, irányította a múzeumban működő Bakonyi Búvár Klub munkáját.

Az intézményi közművelődési munkának tengelyében a tárgyaló időszakban is a *kiállítások* állottak. Bár R. Gopcsa Katalin kiválása kétségtelenül megnehezítette munkánkat, az 1981. évre tervezett kiállításaink közül egy sem maradt el, sőt jelentősnek mondható a terven felüli kiállítások száma. Tegyük hozzá: ez utóbbi korántsem a tervszerűtlenségre mutat, hisz személyi és tárgyi feltételeink adottak; hanem a már jelzett, Bakonyi Múzeum épületét érintő, őszre tervezett rekonstrukció elhúzódása jórészt a túlteljesítések oka. (Többek között ezért nem kerülhetett sor a hagyományos Őszi tárlat épületünkben való megrendezésére.)

1981. évi kiállításaink:

Bakonyi Múzeum, Veszprém:

1. Kajári Gyula grafikusművész kiállítása
2. Mikus Gyula festőművész kiállítása
3. Őszi tárlat

Terven felül:

1. „Gyermekélet Veszprém megyében, 1868—1945” (Kamarakiállítás a soproni Óvónőképző Intézetben)
2. Simon István-émlékiállítás Bazsiban
3. A MAVOSZ veszprémi centenáriumi kiállítása (válogatás)
4. Veszprém története (Kiállítás Gladsaxeban)
5. Német nemzetiségi tájház, Városlőd
6. Baláca '81 (múzeumi és műemléki hónap, Veszprém)
7. Veszprém megye a szocializmus útján, 1945—1981 (múzeumi és műemléki hónap, vándorkiállítás)
8. Dán képzőművészek kiállítása (múzeumi és műemléki hónap, Veszprém)
9. Patikamúzeum, Pápa

Az év végéről már az 1982-es évbe áthajló esedékes kiállítási feladataink:

1. Adorjánháza, helytörténeti bemutatóterem
2. Bakonyszentkirály, kovácsműhely
3. Badacsonytomaj, tájház
4. Darnay Kálmán-émlékiállítás, Sümeg
5. Pedagógiai Gyűjtemény állandó kiállítása, Tapolca

Tihanyi Múzeum:

1. Derkovits Gyula kiállítása
2. Kisgrafikai biennálé
3. Bakonyi hutaüvegek

Helytörténeti Múzeum, Pápa:

1. Indiai textiliák
2. A Bakony természetvédelme
3. Helytörténeti és tájfutási sportképek
4. Orlyától Nagy Lászlóig (A pápai kollégium 450. éves évfordulója alkalmából)
5. A farkasgyepői helytörténeti bemutatóterem
6. A csóti helytörténeti kiállítás felújítása

Az intézmény éves közművelődési és tudományos munkájának egyféle mutatójaként mondom el, hogy az év elején megjelent humán évkönyveink 14., természettudományos évkönyveink 15. kötete munkatársaink számos publikációjával. Nagyszámúnak mondható a publikálásra váró elkészült kézirat, összesen 21. Munkatársaink az év folyamán közel 300 előadást tartottak, szám szerint a legtöbbet dr. Tóth Sándor (75), Veress D. Csaba (53), Ilosvay György (42) és dr. Laczkovits Emőke (37).

Az alábbiakban ismertetem a múzeumi szervezet éves gyűjteménygyarapodását szorosán a számadatokra támaszkodva:

Bakonyi Múzeum: régészet: kb. 10 000 db, néprajz: 240 db, újkor: 914 db, irodalomtörténet: 40 db, numizmatika: 14 db. A képző- és iparművészeti, valamint a pedagógiatörténeti gyűjteménygyarapodásról csak a jövő év elején tudunk számot adni. Könyvtárunk 424 könyvvel és 514 folyóirattal, fotótárunk 2900 negatívval gyarapodott.

Itt jegyezzük meg, hogy 308 külföldi és 126 magyar partnerrel tartunk fenn kiadványcserkapcsolatokat.

Természettudományi Múzeum, Zirc: botanika: 1300 db, gerinctelenek: 2300 db, rovarok: 7000 db, gerincesek: 170 db, antropológia: 47 db, székénykataszter: 7500 egység. A múzeumi könyvtár 179 kötet könyvvel gyarapodott.

Pápa: a tárgyi gyűjtemény gyarapodása 1213 db, könyvgyarapodása pedig 195 kötet. A megyei múzeumi szervezetnél a veszprémi Bakonyi Múzeumban van a *központi restaurátóműhely*. Jelenlegi létszáma 6 fő, közülük hárman főiskolát, hárman pedig alaptanfolyamot végeztek. A pápai Helytörténeti Múzeumban egy fő foglalkozik rész munkaidőben restaurálással, Zircen a preparátorok száma három.

A csoport munkájának ez évi számszerű adatai: Tisztított tárgyak: 41 404 db, konzervált tárgyak: 2939 db, restaurált tárgyak: 5669 db. Pápán a tisztított, konzervált és restaurált tárgyak száma: 914 db, Zircen pedig a preparálás adatai megegyeznek a gyűjteménygyarapodást jelző adatokkal.

Végezetül néhány adatot és gondolatot múzeumaink és kiállítóhelyeink látogatottságáról:

A múzeum neve:	Látogatottság 1980 jan. 1— dec. 31-ig	Látogatottság 1981 jan. 1— dec. 31-ig
Bakonyi Múzeum	38 310	41 511
Vármúzeum	34 367	38 117
Gizella-kápolna	30 212	28 100
Szt. György-kápolna	45 359	37 089
Helytörténeti Múzeum Pápa	17 870	25 894
Természettudományi Múzeum, Zirc	101 286	108 148
Tihanyi Múzeum	193 031	190 082
Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Tihany	140 983	183 151
Jókai Emlékmúzeum, Balatonfüred	44 825	54 184
Kisfaludy Emlékmúzeum, Sümeg	15 128	14 514
Irodalmi Emlékmúzeum, Badacsony	37 327	2 302
Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Nagyvázsony	12 496	14 787
Egry József Emlékmúzeum, Badacsony	57 149	54 651
Bajcsy-Zsilinszky Emlékmúzeum, Pálköve	3 160	2 798
Helytörténeti Gyűjtemény, Túskevár	759	1 111
Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Bakonybél	9 831	13 574
Kiállítóház, Tihany	22 438	—
Összesen:	804 081	810 013

Az adatokból az tűnik ki, hogy 1981-ben csupán 6000 fővel nőtt múzeumaink látogatóinak száma. Ez azonban csak látszólagos, ugyanis 1981-ben már nem működött a tihanyi Kiállítóház, a badacsonyi Szegedy Róza-házat pedig még a szezon elején, június 1-én leromlott állaga miatt be kellett zárunk; ily módon — ezek adatainak leszámolásával — az 1981. évben mintegy

60 000 fővel több volt látogatóink száma a tavalyinál. A Gizella-kápolna látogatottságának 2000 fős csökkenése az ásatási munkálatokkal függ össze, viszont a Szent György-kápolna 8000 fős csökkenésének okát — egyelőre — nem ismerjük. A maga „mikrovilágában” is említésre méltó a túskevári Helytörténeti Gyűjtemény látogatottságának közel 50%-os növekedése (759 főről 1111 főre).

Több éves átlagot figyelembe véve jelentéktelennek mondható a veszprémi Bakonyi Múzeum látogatottságának 3000 fős növekedése, annál nagyobb öröm azonban, hogy a látogatók közel egyharmadát (12 000 fő) az iskolás diákok tették ki. Csak látszólag tűnik aránytalanul soknak a tihanyi Szabadtéri Múzeum 42 000 fővel történő növekedése, ugyanis itt, ha az 1979-es közel 210 000-es látogatottságot is figyelembe vesszük, úgy inkább egyféle kiegyensúlyozódási tendenciát kell megállapítanunk. Több kiállítóhelyünk látogatottsága többé-kevésbé megegyezik a korábbi évek statisztikai adataival.

Itt kell megragadnom az alkalmat, hogy a legnagyobb elismerés hangján szóljak *teremőreinkről*, különösen azokról, akik idősebb koruk — s a korukkal egyenes arányban korántsem álló anyagiak! — ellenére is a legnagyobb felelősséggel látják el munkájukat.

IV.

Amint ez a legkevésbé sem teljes igényű beszámolómból is kitűnt, múzeumi szervezetünk egy olyan évet zárt, amelyben — globálisan értelmezve — voltak ugyan kiemelkedő eredmények, de ezekkel csaknem egyenes arányban, s ily mértékben eredménytelenségek is, amelyek kiküszöbölése közeli jövőnk feladata. Befejezésül köszönetet mondok valamennyi munkatársamnak, akik az intézmény érdemi tevékenységének letéteményesei voltak; teszem ezt a múzeum-ügyet magáénak érző párt- és állami szerveink, szakmai felügyeleti szerveink, valamint szakigazgatási szervünk, a Megyei Tanács VB művelődésügyi osztálya felé is, az év folyamán szervezetünk számára nyújtott sokirányú — elsősorban szakmai és gazdasági vonatkozású — támogatásért, amellyel megnövekedett feladataink ellátását megkönnyítették.

THE ACTIVITY OF THE VESZPRÉM COUNTY MUSEUM DIRECTORY
IN THE YEAR 1981

The County Museum Directory, in accordance with the Cultural Section of the Execution Committee of the County Council put into force in 1st October 1980 a new organization and operation by-law, better suited to the character of the institution network and better utilizing the existing possibilities in which it has aimed at decentralization. Simultaneously, the essential documents of the institution were compiled including regulations, labour rules, materials concerning economic and personnel work, the project of transition to 5-day working week etc.

The economic activity of the museum organization was characterized by accelerated pace directed toward development, reconstruction and the improvement of objective conditions, in spite of the „traditional” difficulties. With the construction works of the store base at Felsőörs, however, the lack of executing capacity, partly felt in the realization of the garden with ancient ruins of Roman times at Balács-puszta. The complete fulfilment of professional and cultural political functions was made possible by the financial support from different instances, nevertheless our editing activity is strongly restricted by the basic budgetary directives. As far as this point is concerned, it would be desirable to carry out some changes, so much so that in the joint instructions No 201/1981 (M. K. 4.) MM—MTA, the Bakony Museum of Veszprém and the Museum of Natural Sciences of Zirc were appointed as *scientific and research centers* what could make possible editing activities on larger scales. Personal conditions improved during the year, and many of our workers were rewarded on the occasion of Museum and Monuments Month. Two people of the institution departed including Istvánfyné Mária Csiby, museologist and Vincéné Kántás, caretaker.

In connection with our scientific and professional activities, strictly speaking, with the registration functions, it should be mentioned first that the Bakony Museum of Veszprém performed full revision of the main stock of the museum. The museologists of the Archeological Section continued their earlier initiated work including the discovering of the villa farm of the Roman age, archeological and architectural historical explorations related to the restorations of historic houses of Veszprém, including the exploration of the Gizella Chapel of XII—XIII centuries and the discovery of the late Avar age cemetery at Vörös October road, Veszprém. A complex folkloristic and historic study of Káli basin arising great interest, organized by the Folklore Department, is now under way. In this scientific program also the members of the Historic Section participate, who, apart from this, carried on systematic gathering of objects and theoretical proces-

sing. The popular cultural activity of the Bakony Museum of Veszprém was performed first of all through numerous exhibitions and in the most appropriate and successful forms, including the Circle of Museum Friends scientific and research movement, Egry Friendly Circle, lectures delivered in art galleries, guided tours, Country Exploration Camps of the County, Socialist Brigade Days etc.

The Pápa Museum of Local History continued the excavation works of the archaic earthwork in the Bakony mountains, coordinated the explorations of local history and folklore in the district and, moreover, organized six exhibitions.

The Bakony Museum of Natural Sciences carried on in the period in question the systematic Bakony exploration begun over 10 years ago which encompasses the comprehensive study of the flora and fauna of the mountain area. In the institution this year began the anthropological investigation of the skeletal finds of the cemetery of Roman age at Tács-Gorsium and that of the cemetery of the Avar age at Zalakomár. A significant activity was performed by the workers of the museum in the field of popular culture as well, including the Buvár Club, knowledge disseminating lectures, travelling exhibitions etc.

In the following, the annual growth of the collection of the museum organization is presented on the basis of number data:

Bakony Museum in Veszprém: archeology: about 10,000 items, folklore: 240 items, modern times: 914 items, history of literature: 40 items, numismatics: 14 items. The library enriched with 424 books and 514 periodicals, the photoarchive with 2,900 negatives. Here can be mentioned that the exchange of publications is going on with 308 foreign and with 126 Hungarian partners.

Zirc Natural History Museum: botany: 1,300 items, invertebrates: 2,300 items, insects: 7,000 items, vertebrates: 170 items, anthropology: 47 items, cabinet terrier: 7,500 units. The library grew by 179 volumes.

Pápa Museum of Local History: the growth of the collection of objects — 1,213 items, growth of books — 195 volumes.

At Zirc, the amount of prepared objects equals the number of growth of the collection and the number of cleaned, conserved and restored objects is 914 items, while at Veszprém, the number of cleaned objects equals 41,404 items, that of the conserved objects 2,939 items and of the restored objects 5,669 items.

In the year of 1981, 810,013 visitors visited the museums of our county organization, i. e. more by about 60,000 people than in the previous year.

